

Xornada de formación para os centros PROA + sobre o deseño e implementación dun Plan Estratéxico de Mellora no curso 2022/2023

Santiago de Compostela
17 de xaneiro
de 2023

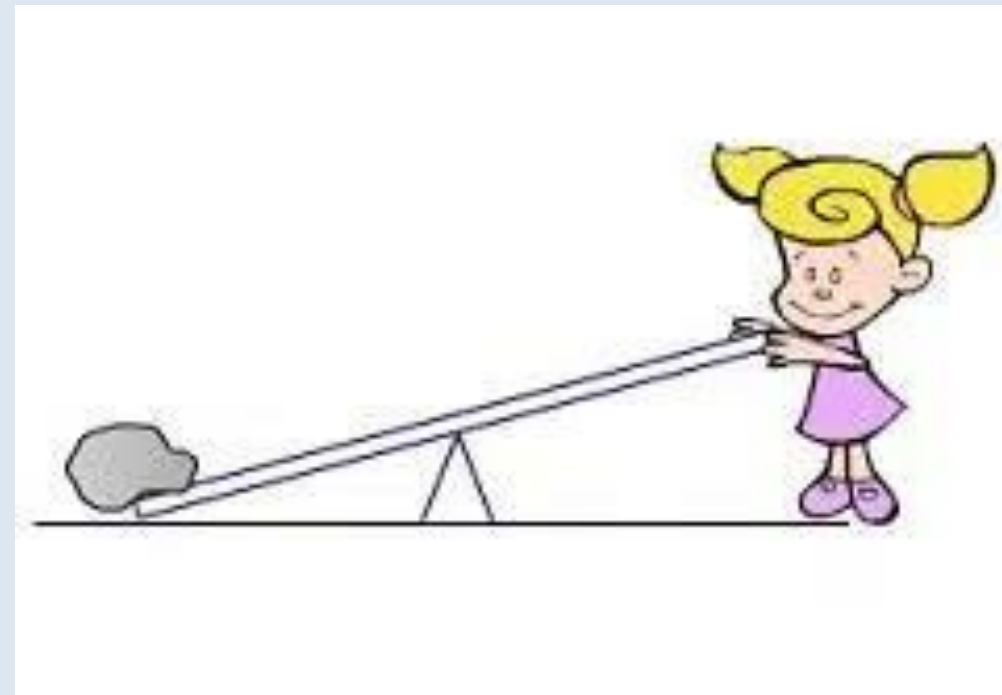
AS ACTIVIDADES PANCA

Raquel Gómez Fuentes
Inspectora de educación

*Dádeme un punto de apoio
e moverei o mundo.*

(Arquímedes)

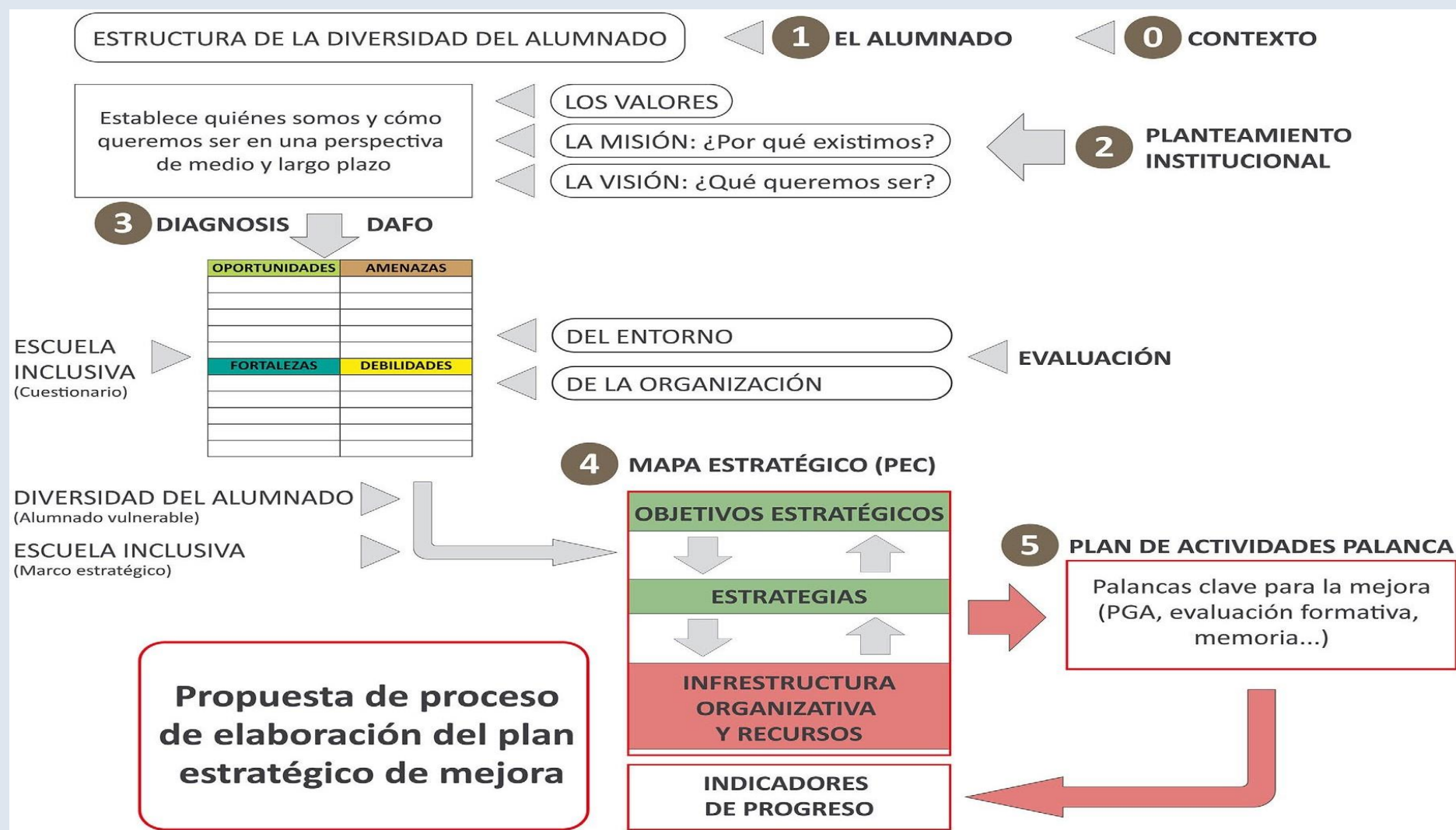
PANCA: Corpo sólido que se move sobre un punto de apoio e serve para levantar pesos ou transmitir unha forza.
(Definición da RAG)

QUÉ É UNHA **ACTIVIDADE PANCA**?

Actividade panca (AP) é aquela iniciativa que implementa un centro educativo para dinamizar un proceso de **transformación global**.

É a parte aplicada dun plan estratéxico de mellora, a súa **dimensión práctica**.

CONTEXTO PROA+

1. OBXECTIVOS FINAIS DO PROGRAMA PROA+

Objetivos generales: 2020-2025-2030 (UE)

El objetivo general es poner en marcha un mecanismo de ayuda para el fortalecimiento de los centros financiados con fondos públicos que afrontan mayor complejidad educativa, a través de las administraciones educativas competentes, para apoyar las actuaciones educativas de esos centros con la finalidad de favorecer la consecución de los objetivos de la UE y los específicos de este programa.

Indicadores relacionados con el Plan PROA+	Objetivos 2020 y 2025 Propuesta Comisión a Consejo (II)		Resultados 2018 (I)		Objetivos 2030 Propuesta Comisión a Consejo (II, en debate)	
	UE	España	UE27	España	UE	España
% personas que abandonan tempranamente la educación y la formación (18-24 años)	≤ 10%	≤ 15%	10,2% 2019	16% 2020	≤ 9%	
% personas con un título de educación secundaria superior (20-24 años)	-	-	-	75,9% 2020	90% complementaria	
% alumnado escolarizado a los 4 años o más	≥ 95%	100%	94,8%	98%		
% alumnado escolarizado entre 3 años y EPRI	-	-			≥ 96%	
% alumnado de 15 años con rendimiento bajo (PISA)						
- Comprensión lectora	< 15%	< 15%	< 22,5%	< 23% (III)	< 15%	
- Matemáticas	< 15%	< 15%	< 22,9%	< 24,7%	< 15%	
- Ciencias	< 15%	< 15%	< 22,3z %	< 21,3%	< 15%	
% alumnado 8º grado con rendimiento bajo en alfabetización digital (2º ESO)		-		-	< 15%	

(I) CE 2020 Monitor de la Educación y la Formación de 2020. España. (III) Infografías

(II) European Commission (30/09/2020) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on achieving the European Education Area by 2025

2. PRINCIPIOS PEDAGÓGICOS PROA+

Equidade, que garanta a **igualdade de oportunidades** (art. 1. b LOMLOE) tanto no acceso como no proceso e resultado educativos (Título II LOMLOE). **Evitar a segregación** no acceso e na dinámica interna dos centros (art. 81.1 e 2, 84.1, 86.2, 87.1).

Educación inclusiva, como principio fundamental (art. 1. b, 4.3 LOMLOE), onde todos/as aprenden xuntos e **aténdese a diversidade das necesidades** de todo o alumnado (26.1 e 5, 27, 35, 76 LOMLOE).

Expectativas positivas sobre as posibilidades de éxito de todo o alumnado (22.7, 24.6, 27.2 LOMLOE).

Acompañamento e orientación (art.1.f, 2.2, 18.6, 22.3, 26.4, 35.1, 81.2 e 3), prevención e detección temperá **das dificultades de aprendizaxe** (primaria e secundaria), e **mecanismos de reforzo** tan pronto se detectan as dificultades (art. 19.1, 20 b, 22.4 e 5, 24.6, 27, 71.3, 73.2 LOMLOE).

Relevancia da **educación non cognitiva** (socioemocional) para as aprendizaxes e benestar futuro (art. 2.1, 4.4, 19.2, 23, 25.6, 33 LOMLOE).

A consideración do **coñecemento acumulado** para a mellora continua do proceso de ensino- aprendizaxe (art. 1. n, ñ LOMLOE).

3. ESCALEIRA CARA AO ÉXITO EDUCATIVO

Elaboración propia en base a OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives*, PISA, OECD Publishings, Paris. <https://doi.org/10.1787/acd78851-en>.

Fonte: Programa de cooperación territorial PROA+

4. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

Obxectivos FINAIS	
a)	Incrementar os graduados post-ESO
b)	Reducir o abandono temperán
Obxectivos INTERMEDIOS (diferenciándoos por grupos de necesidade)	
a)	Incrementar os resultados escolares cognitivos e socioemocionais
b)	Reducir a repetición
c)	Reducir o alumnado con dificultades para a aprendizaxe
d)	Reducir o absentismo escolar e mellorar as fases do proceso de aprendizaxe
Obxectivos de ACTITUDES NO CENTRO EDUCATIVO (facilitadores do éxito)	
a)	Conseguir e manter un bo clima no centro educativo
b)	Conseguir e manter un bo nivel de satisfacción de aprender e ensinar i) Conseguir e manter expectativas positivas do profesorado sobre todo o alumnado
c)	Avanzar cara a unha escola inclusiva e sen segregación interna no centro
Obxectivos de desenvolvemento de ESTRATEXIAS E ACTIVIDADES PANCA	
k)	Aplicar liñas estratéxicas e actividades panca facilitadoras dos obxectivos intermedios e actitudes no centro
Obxectivos de RECURSOS	
k)	Estabilidade do profesorado e formar en liderado pedagóxico e nas competencias necesarias para reducir o abandono temperán (condición crave e necesaria para o éxito)
l)	Integrar na educación formal, non formal e informal ao servizo dos obxectivos intermedios
m)	Utilizar os recursos de forma eficaz e eficiente para reducir o abandono temperán e incrementar o éxito escolar (equidade + a lternativa custo eficiente)
Obxectivos de CONTORNA que inciden nos obxectivos intermedios	
k)	Colaborar para asegurar unhas condicións mínimas de educabilidade no alumnado (condición necesaria para o alumnado vulnerable)
l)	Axudar a reducir a segregación entre centros.

Fonte: Programa de cooperación territorial PROA+

5. LIÑAS ESTRATÉXICAS, BLOQUES E ÁMBITOS DAS ACTIVIDADES

Ámbitos de las
acciones

Las líneas estratégicas PROA+ 2021/24

Alumnado diverso

E1 Actividades para seguir y “asegurar” condiciones de educabilidad

E2 Actividades para Apoyar al alumnado con dificultades para el aprendizaje

Actitudes en el Centro

E3 Actividades para desarrollar las Actitudes positivas en el centro (transversales)

Procesos E/A (aula)

E4 Actividades para Mejorar el proceso E/A de las competencias esenciales con dificultades de aprendizaje

Centro y
Administración
educativa

E5 Actividades y compromisos de gestión de centro y para Mejorar la estabilidad y calidad de los profesionales (formación), y de las infraestructuras estratégicas

ÁMBITOS DE ACTUACIÓN

As **actividades panca** pódense referir a ámbitos de actuacións:

1. Alumnado vulnerable (liñas estratéxicas 1 e 2)
2. Actitudes no centro (liña estratéxica 3)
3. Procesos de ensino-aprendizaxe (liña estratéxica 4)
4. Centro e administración educativa (liña estratéxica 5)

As actividades panca de PROA+ han de cumprir de forma preceptiva os requisitos seguintes:

- a) Perseguir obxectivos PROA+ e desenvolver algunha das súas estratexias e bloques.
- b) Promocionar e cumprir os principios pedagóxicos PROA+.
- c) Utilizar e aplicar o formato acordado de actividade panca PROA+.

CAL É O FORMATO DE ACTIVIDADE PANCA PROA+?

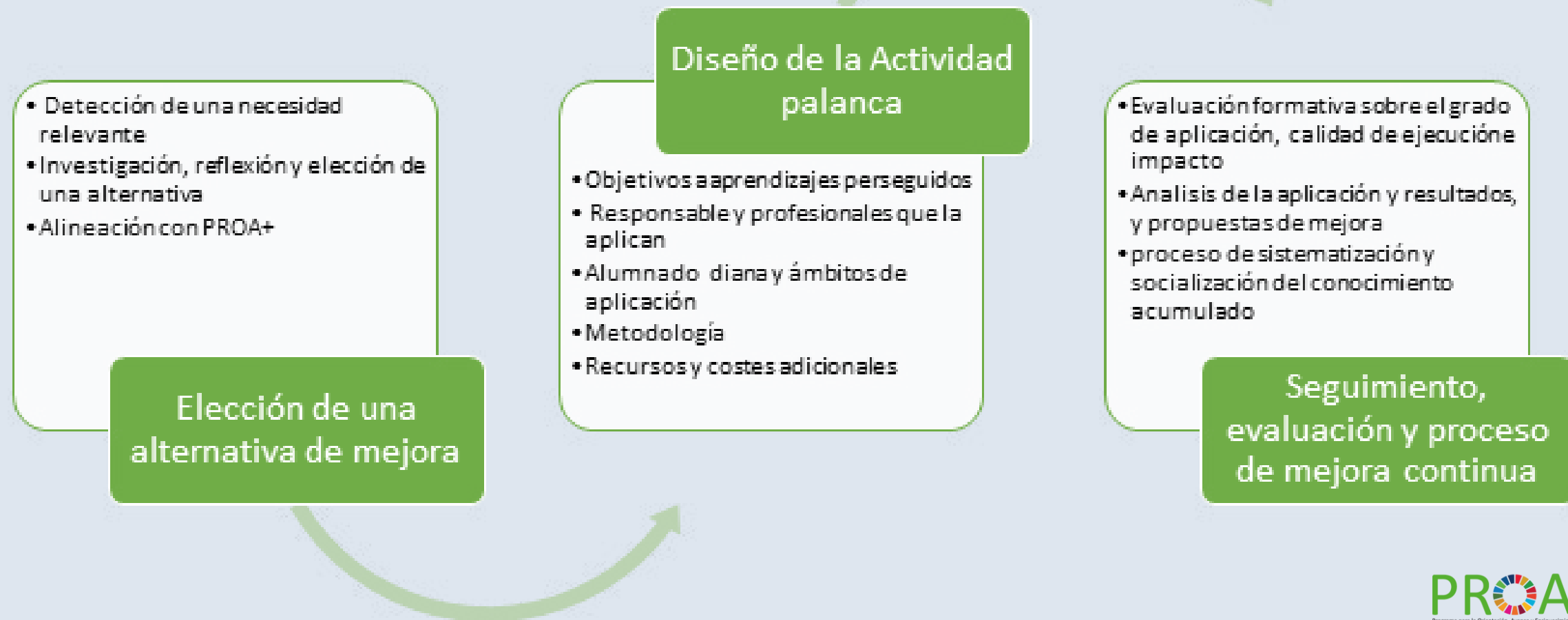

3.1. As actividades panca participan do ciclo de mellora continua da escola

3.3. Estructura das actividades panca xenéricas do MEFP e CC.AA.

Nas actividades panca pódense diferenciar tres grandes apartados.

3.3.1. Proceso de elección dunha alternativa de mellora

NECESIDADE, INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN E ELECCIÓN ALTERNATIVA

A) DETECCIÓN DUNHA NECESIDADE RELEVANTE

Descrición do proceso e preguntas relevantes

Visión que se persigue

Necesidade detectada derivada da visión e do punto de partida

Obxectivo específico PROA+ que se persegue derivado da necesidade

B) INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN E ELECCIÓN DE ALTERNATIVA PARA CONSEGUIR O OBXECTIVO ESPECÍFICO

Descrición do proceso e preguntas relevantes

Coñecemento (qué sabemos e qué atopamos de interese)

ESTRATEGIA SELECCIONADA A PARTIR DO COÑECIMENTO

BOAS PRÁCTICAS DE REFERENCIA

C) ALINEACIÓN CON PROA+

Obxectivo PROA+ que favorece

Estratexia PROA+ que impulsa

Bloques de accións PROA+ que desenvolve

Requisitos PROA+ que cumpre e xustificación

DESEÑO DUNHA ACTIVIDADE PANCA XENÉRICA

DESEÑO DA ACTIVIDADE PANCA

Título da actividade

Aprendizaxes perseguidas

Conceptos, procedementos, actitudes e valores (a conseguir)

Responsable/s (definir as responsabilidades do liderado distribuído)

Profesorado e outros profesionais que participan

Diagnose de competencias e necesidades de formación

Alumnado implicado e características

DESEÑO DA ACTIVIDADE PANCA

Áreas ou ámbitos onde se aplica

Metodoloxía. Como se desenvolverá a actividade e como se atende á diversidade

Espazos presenciais ou virtuais necesarios

Recursos e apoios necesarios da escola/profesorado

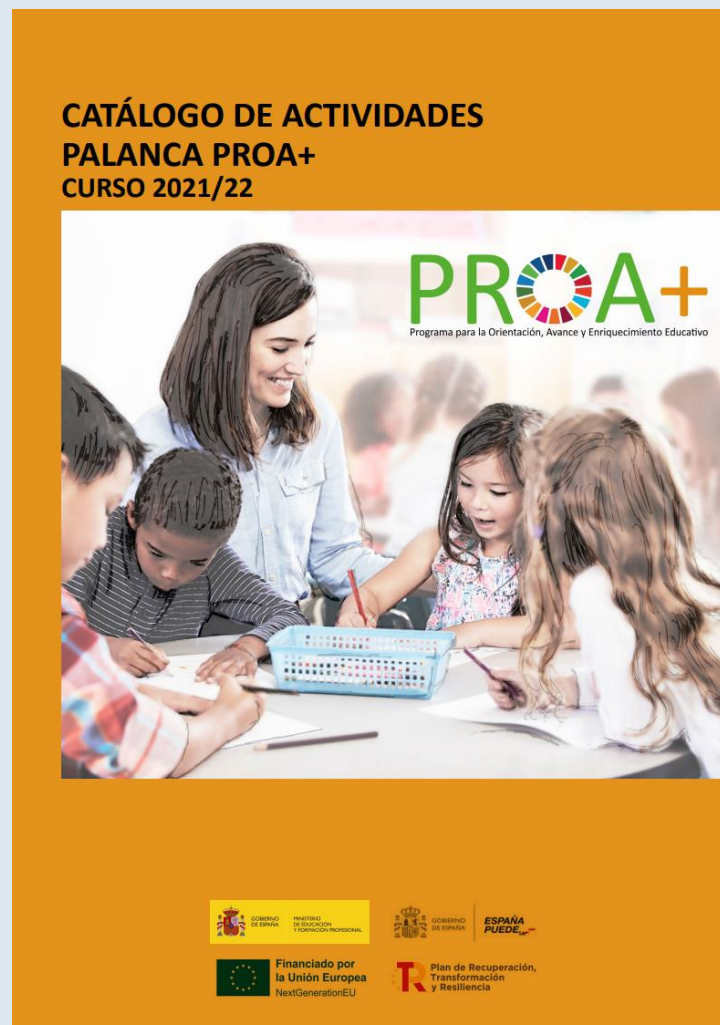
Recursos necesarios do alumnado

Custo estimado dos recursos adicionais e de apoios (extraordinarios)

Accións, tarefas e temporalización

O CATÁLOGO DE ACTIVIDADES PANCA

E1. Actividades para seguir e “asegurar” condicións de educabilidade

A101. Avaliación de barreiras

A102 Formación de familias (EI, EP, ESO)

A103 Familias á escola, escola de familias (EI e EP)

E2. Accións para apoiar ao alumnado con dificultades para a aprendizaxe

A201 Plan de absentismo (EP, ESO, BACH, FP)

A202 Acompañando, melloramos sempre: Transición de etapas

A203 Traballando man a man para mellorar: titorías individualizadas

A204 Tutoría entre iguais, TEI (EI, EP, ESO)

A205 A transición entre etapas educativas: Unha carreira de remudas onde non debemos deixar caer o testemuño (EP, ESO)

A206 Rede de apoio entre familias (familias EI, EP e ESO)

A207 A mentoría escolar (EI, EP e ESO)

A208 Melloramos xuntos a nosa competencia dixital familia, alumnado e docentes (EI e EP)

A209 Plan de acollida do alumnado inmigrante e integración na aula (EP, ESO)

A210 Programa de integración de materias para favorecer a transición de Educación Primaria a Secundaria

A213 Lemos en parella

A230 Actividades de reforzo para a mellora e éxito educativo para alumnado e familias (EP e ESO)

A231 Activamos a biblioteca escolar e abrimola á comunidade (EP, ESO, BACH e FP)

A232 Reforzando a comprensión lectora: biblioteca titorizada (EI, EP, ESO)

A233 Dinamización de bibliotecas escolares (EI, EP, ESO)

234 Plan educativo de contorna. Obradoiros de estudo asistido e apoio escolar diversificado (EP e ESO)

A235 Creación de contidos: A Maxia de Oz (EI, EP, ESO)

A236 Tardes de grupos interactivos (EP)

A260 Docencia compartida (EI, EP e ESO)

A261 Modelo de Resposta á Intervención (RTI) na lectura (EI e 1r c EP)

E3. Accións para desenvolver as Actitudes positivas no centro

A301 Plan de acollida a alumnado e familias (EI, EP e ESO)

A302 Desenvolvemento dunha cultura inclusiva de aprendizaxe a través dun novo modelo de orientación

A303 Sumamos todas e todos (EP,ESO e BACH)

A304 Palabras que nos unen (EP,ESO e BACH)

A305 Miradas emocionais para mellorar a aprendizaxe (EP e ESO)

A306 Avaliación inclusiva (EI, EP e ESO))

A307 Tod@s aprendemos con e desde a diversidade. Súmate á transformación (EP e ESO)

A308 No meu cole cabemos todos e todas (EP e ESO)

A309 Tempo de círculo (Prácticas Restaurativas) (Todas as etapas)

E4. Accións para Mellorar o proceso E/A das competencias esenciais con dificultades de aprendizaxe

A401 Secuencias didácticas ODS (EP, ESO)

A402 Aprendizaxe cooperativo na aula (EP)

A403 Tertulias dialóxicas (EP, ESO, BACH e FP)

A404 Procesos de autoavaliación co alumnado (EP, ESO, BACH e FP)

A405 Grupos interactivos (Zona educativa)

A406 Deseño de maquetas para explicar a Tectónica de placas, baseado na metodoloxía de aprendizaxe baseado en proxectos (ESO e BACH)

A407 STEAM e TIC

E5. Accións e compromisos de xestión de centro e para Mellorar a estabilidade e calidade dos seus profesionais

A502 Redes educativas

A503 Mellora da accesibilidade cognitiva do noso IES (EP, ESO)

A504 PROEDUCAR-HEZIGARRI (Nivel de centro, AP aliñada co PEM e PAP)

A550 Plan de acollida do profesorado (Profesorado de todas as etapas)

A551 Plan de formación de centro (Profesorado de todas as etapas)

A580 Creación de espacios inclusivos (Todos os niveles educativos)

PROA + en GALICIA

INSTRUCCIÓN do 13 de xullo de 2022, da Dirección Xeral de Ordenación e Innovación Educativa, para a desenvolvemento no curso 2022/23 do Programa para a orientación, avance e enriquecemento educativo en centros de especial complexidade educativa (Programa PROA+) nos centros docentes públicos de educación primaria e secundaria dependentes da Consellería de Cultura, Educación, Formación Profesional e Universidades seleccionados no curso 2021/22.

2. Para os centros que conformarán o itinerario B (70% de centros que serán seleccionados pola consellería no curso 2022/23):

- a) o reforzo docente para a mellora e o éxito educativo do alumnado (A230 do catálogo do MEFP).
- b) actividade panca de xestión do cambio: Plan estratéxico de mellora.
- c) unha actividade panca máis do catálogo de actividades panca do MEFP

E1. Actividades para seguir e “asegurar” condicións de educabilidade

A101. Avaliación de barreiras

E2. Accións para apoiar ao alumnado con dificultades para a aprendizaxe

A201 Plan de absentismo (EP, ESO, BACH, FP)

A204 Tutoría entre iguais, TEI (EI, EP, ESO)

A208 Melloramos xuntos a nosa competencia dixital familia, alumnado e docentes (EI e EP)

A209 Plan de acollida do alumnado inmigrante e integración na aula (EP, ESO)

A233 Dinamización de bibliotecas escolares (EI, EP, ESO)

E3. Accións para desenvolver as Actitudes positivas no centro

A305 Miradas emocionais para mellorar a aprendizaxe (EP e ESO)

E4. Accións para Mellorar o proceso E/A das competencias esenciais con dificultades de aprendizaxe

A402 Aprendizaxe cooperativo na aula (EP)

E5. Accións e compromisos de xestión de centro e para Mellorar a estabilidade e calidade dos seus profesionais

A551 Plan de formación de centro (Profesorado de todas as etapas)

SEGUIMIENTO E RENDICIÓN DE CONTAS

Que	Cando	Para que	Quen
1. Aplicación e avaliación de cada una das Actividades panca	Segundo previsión da AP. Probablemente, como mínimo, cada avaliación durante o curso e a final de curso	Para corrixir e mellorar a aplicación das AP durante o curso e tomar decisións de continuidade e/o modificacións ao final de curso.	Equipo operativo responsable de PROA+ e aplicadores de cada Actividade panca
2. Aplicación e avaliación do Plan estratéxico de mellora (PEM)	- A final de curso e final do PEM	Para valorar o Plan de Actividades panca de cada curso e decidir o plan do curso seguinte, e ao final para establecer un novo PEM.	Equipo operativo responsable de PROA+, Equipo directivo, Claustro e Consello escolar.
3. Aplicación e avaliación do acordo- contrato programa	- A final de curso e final do acordo	Para avaliar o cumprimento dos compromisos adquiridos en cada curso e os progresos conseguidos, base para a toma de decisións da Comisión sobre a continuidade e o PAP, o financiamento e o apoio. A final do acordo para establecer as condicións do novo.	Comisión de seguimento do acordo segundo estableza cada CCAA.

QUE AVALIAMOS?

Grao de aplicación da AP

Avaliar o grao de aplicación da actividade consiste en responder á pregunta: En que medida está a realizarse a actividade panca?

O indicador “grao de aplicación da actividade” refírese ao grao de implantación e despregamento sistemático dunha actividade.

Débese explicitar quen participa na autoavaliación. Loxicamente, cantas máis persoas participen nela será máis obxectiva e os seus resultados serán máis fiables.

Calidade de execución

Para avaliar este indicador hai que contestar as seguintes cuestións: A actividade estase realizando tal como estaba planificada? Están a cumprirse os tempos? Están a utilizarse os recursos previstos? A actividade está a desenvolverse coa metodoloxía adecuada? As persoas implicadas están a cumprir coas súas responsabilidades?

Se o primeiro indicador medía en que grao estaba a desenvolverse a actividade, agora trátase de medir como se está aplicando, é dicir, cal é a calidade da súa execución.

Por “calidade da execución” entendemos a percepción do equipo directivo e das persoas participantes sobre o cumprimento dos prazos de execución, o uso ou non dos recursos previstos, se se está aplicando a metodoloxía planeada e a súa adecuación e o nivel de compromiso e cumprimento dos profesionais implicados.

Grao de impacto

As preguntas para exporse neste caso poderían ser: En que medida a nosa actividade está resultando útil para conseguir o obxectivo perseguido? A actividade está a ter impacto sobre o obxectivo?

Como o podemos medir? Podemos deseñar unha rúbrica para iso? Que grao de impacto ten a actividade sobre o obxectivo despois de aplicar a rúbrica?

Os obxectivos que miden o impacto han de estar relacionados cos obxectivos específicos establecidos no deseño da actividade.

O significado deste indicador é valorar o grao de impacto dunha actividade sobre o logro dun obxectivo. Trátase, por tanto, de medir en que grao unha actividade é útil para conseguir un obxectivo concreto. Pódense utilizar distintas ferramentas tanto para o profesorado como para o alumnado (rúbricas, dianas de avaliación, portafolio...). No anexo atópase a proposta de rúbrica.

Avaliación final (Avaliación do proceso de aplicación da actividade e resultados obtidos)

As cuestións para reflexionar serían: De que maneira este proxecto xerou unha práctica útil? Que novas aprendizaxes xeráronse nos profesionais? Que cambiou e que permaneceu inalterable? Que melloras implicou o cambio? Permitiu aos destinatarios visibilizar que se debe e pode cambiar? En que aspectos houbo resultados imprevistos? Que consecuencias tiveron os resultados imprevistos? Que non funcionou? En que aspectos valeu a pena o esforzo? @Teniendo en cuenta los resultados obtidos, que decisión consensuada imos tomar sobre o futuro da actividade?

Definir que funcionou e que necesita mellorar do proceso de aplicación da actividade. Débese encher ao final do curso, despois da aplicación real da actividade, a partir dos datos da avaliación formativa.

Finalmente, unha vez que a aplicación da actividade panca chegou ao seu termo, xa podemos realizar unha reflexión sobre o proceso de desenvolvemento desta a partir de toda a información e evidencias recollidas e tomar algunhas decisións importantes de fronte ao seguinte curso, dependendo dos resultados obtidos: descartar a actividade, modificala ou sistematizala para a nosa contorna.

PROCESO DE SELECCIÓN DE ACTIVIDADES PANCA

Criterios para aplicar no proceso de selección:

Para valorar as AP de cada unha das estratexias propóñense os criterios seguintes, punto de partida para unha posterior valoración cualitativa e toma de decisións:

- Impacto sobre o obxectivo. (Imp): Alto (3), medio (2).
- Amplitude (Amp). Afecta a todo o alumnado (2), só afecta a unha parte (1).
- Número de obxectivos que abarca, (NºOu): Número de obxectivos para os que traballa significativamente : 1, 2 ou 3.

- Recursos adicionais necesarios (Rec): importes orientadores
Ningún = 3 (<2€ x alum e curso), poucos =2 (entre 2 e 3 € x alum e curso), algúns = 1 (Entre 3 e 8 € x alum e curso), moitos =0 (> de 8 € x alum e curso).
- Tempo necesario para obter un impacto significativo, (Tiem) Un curso = 2, máis dun curso =1
- Marco de planificación do centro, (MP): AP consideradas nalgunha das dimensións do Marco estratéxico da escola inclusiva =2, non considerada = 0.

A233

Dinamización de bibliotecas escolares (EI, EP, ESO)

NECESIDAD, INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN Y ELECCIÓN ALTERNATIVA

A) DETECCIÓN DE UNA NECESIDAD RELEVANTE

Visión que se persigue

A nivel estatal, para establecer a visión do programa de cooperación territorial PROA+ tómanse en consideración as referencias seguintes:

A Lei Orgánica 3/2020, do 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, que no seu artigo 1 explicita os principios que impregnan a Lei e no artigo 2 establece os fins para conseguir polo sistema educativo español. E neste contexto, o programa PROA+ focaliza a súa actuación en conseguir unha igualdade equitativa de oportunidades, que quere dicir asegurar, tamén, o éxito educativo do alumnado vulnerable, e para iso, baséase nos seguintes principios pedagóxicos LOMLOE:

- Unha educación baseada na equidade que garanta a igualdade de oportunidades tanto no acceso, como no proceso e nos resultados.

Unha educación inclusiva como principio fundamental, na que todas/os aprenden xuntos e na que se atende a diversidade das necesidades de todo o alumnado.

Unha educación baseada en expectativas positivas sobre as posibilidades de éxito de todo o alumnado, na que teña lugar o acompañamento e a orientación, a prevención temperá das dificultades de aprendizaxe e a implementación de mecanismos de reforzo tan pronto se detecten as dificultades.

Unha educación que preste relevancia á educación non cognitiva (socioemocional) para as aprendizaxes e benestar futuro.

Consello da Unión Europea (2021), Resolución do Consello relativa a un marco estratéxico para a cooperación europea no ámbito da educación e a formación con miras ao Espazo Europeo de Educación e máis aló (2021-2030) (2021/C 66/01).

O programa PROA+ incorpora a prioridade estratéxica nº 1: aumentar a calidade, a equidade, a inclusión e o éxito de todos no ámbito da educación e a formación, e a prioridade estratéxica nº 5: apoiar as transicións ecolóxica e dixital na educación e a formación e a través destas.

Doutra banda, ten en conta, no marco da Unión Europea (2018), a Recomendación do Consello do 22 de maio de 2018 sobre Competencias clave para a Aprendizaxe Permanente, Diario Oficial da Unión Europea, serie C, nº 189 do 4 de xuño de 2018: “ten presente a aposta por ‘pedagogías da promoción da competencia global’ (OCDE, 2018) centradas no alumno ou alumna que poden contribuir ao desenvolvemento do pensamento crítico en cuestións globais”.

Necesidade detectada derivada da visión e o punto de partida

No noso caso, para establecer as necesidades partiremos da visión da educación definida anteriormente e da escaleira de barreiras/oportunidades, que é unha síntese de variables clave sobre as que se pode incidir para progresar cara a esa visión. Nesta escaleira, as necesidades de mellora do sistema educativo para conseguir o éxito escolar de todo o alumnado recóllense nos primeiros chanzos:

- Asegurar as condicións de educabilidade.
- Dispoñer de expectativas positivas para todo o alumnado.
- Focalizar na satisfacción de aprender e ensinar a todos.
- Asegurar un bo clima inclusivo para a aprendizaxe.

Os avances nestes chanzos afectarán os banzos superiores que están interrelacionados.

A propósito de que hai diferenzas nos centros de educación de todo o territorio, e @teniendo en cuenta a visión de educación detallada anteriormente, detectamos que algúns chanzos non están suficientemente consolidados.

Detectamos que a nosa necesidade é abordar a falta de interese en parte do alumnado polos procesos educativos e a falta de resposta eficaz dos centros para responder a todas as necesidades do alumnado, especialmente do máis vulnerable.

É preocupante que polo menos dous deses compoñentes básicos da visión da escola, a garantía de condicións de educabilidade e a satisfacción de aprender e ensinar, poidan estar a condicionar o rendemento do alumnado e, en especial, do máis vulnerable.

Obxectivo específico derivado da necesidade

Os nosos obxectivos específicos son por unha banda “Incrementar os resultados escolares de aprendizaxe cognitivos e socioemocionais”, dirixido a todo o alumnado, pero preferentemente ao que presenta maior vulnerabilidade, e por outra, “Conseguir e manter un bo nivel de satisfacción de aprender e ensinar”, obxectivo centrado nas actitudes no centro.

B) INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN Y ELECCIÓN DE ALTERNATIVA

Conocimiento (qué sabemos y qué hemos encontrado de interés)

-Referencia: García-Quismondo, M., Colmenero Ruiz, M. J. e Jorge García-Reyes, C. (eds.) (2016). *CIBES2015 - I Congreso Iberoamericano de Bibliotecas Escolares: Educación por competencias: reto del milenio para la interculturalidad y la inclusión social*. Universidade Carlos III de Madrid.

-Síntese: Contidos para o desenvolvemento de competencias na biblioteca escolar: A biblioteca escolar, en tanto axente de mediación educativa e de formación no actual marco híbrido de información, enfróntase ao reto de orientar a súa función de filtro e redistribución de contidos para responder os cambios que impón o predominio da información dinámica na contorna tecnolóxica dominante. Neste sentido, a creación dunha colección de recursos flexible, permanentemente variable e distribuída esixe, de forma paralela, a adopción dunha nova dinámica de xestión de contidos, non só orientada a xestionar recursos impresos e dixitais, senón tamén, a incorporar valor engadido á información seleccionada e ás accións que implica a súa acción mediadora para estimular o coñecemento, a formación e a convivencia da comunidade escolar, creando materiais educativos propios e xestionando repositorios de contidos dixitais elaborados de forma colectiva xunto ao profesorado.

B) INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN Y ELECCIÓN DE ALTERNATIVA

Conocimiento (qué sabemos y qué hemos encontrado de interés)

-Referencia: Albelda-Esteban, B. (2019). Contribución de las bibliotecas escolares a la adquisición de competencias en comprensión lectora en educación primaria en España: una aproximación a partir de los datos del estudio PIRLS 2016. *Revista de educación*, 384, 11-36. Recuperado de este [enlace](#).

-Síntese: Neste artigo abórdase o impacto das bibliotecas escolares sobre a comprensión lectora do alumnado de educación primaria en España. Analízase a influencia da biblioteca escolar sobre catro dimensións da competencia lectora: comprensión de textos literarios, comprensión de textos informativos, competencia en obtención de información e no seu tratamento e interpretación. Analízase a influencia dos recursos e actividades bibliotecarias, e do profesor-bibliotecario, sobre a competencia lectora.

B) INVESTIGACIÓN, REFLEXIÓN Y ELECCIÓN DE ALTERNATIVA

Conocimiento (qué sabemos y qué hemos encontrado de interés)

-Referencia: Miret, I. (2008). Bibliotecas escolares, (aún más) hoy. *La lectura en España. Informe 2008: leer para aprender*. Recuperado de este [enlace](#).

-Síntese: Desde a publicación do Informe da lectura en España 2002 (Millán, 2002), producíronse algúns cambios favorables para o desenvolvemento das bibliotecas escolares. As bibliotecas son máis visibles: empézano a ser para as administracións educativas, para os/as profesores/as, para os/as editores/as, para os/as investigadores/as, para os/as formadores/as...

Estratexia seleccionada a partir do coñecemento

As bibliotecas escolares son parte de todos os centros educativos, ofrecen unha oportunidade de mellora das condicións de educabilidade, especialmente para as familias e o alumnado vulnerable. Con todo, a súa función nos centros necesita ser potenciada a través dunha adecuada planificación dos tempos, espazos e recursos profesionais do centro. Unha biblioteca con uso frecuente e compartido no centro é un espazo xerador de experiencias positivas vinculadas ao saber e á cultura. Debe ser un dos centros neurálxicos de todos os centros.

Boas prácticas de referencia 1

-Referencia: IES Castro Alobre (s.f.). Biblio Castro Alobre [Blog]. Recuperado de este [enlace](#).

-Síntese: A biblioteca é un centro de recursos e de aprendizaxe ao que acode o profesorado para desenvolver actividades nun ambiente distinto ao da aula e no que o alumnado se pode sentir máis motivado. Ofrécese servizo de préstamo a toda a comunidade educativa, expoñendo libros en distintos puntos lectores como o espazo para as familias ou o espazo LGTBI.

Tratan de atraer aos mozos con actividades que fomenten o hábito lector, que estimulen a creatividade e que incidan na alfabetización informacional. As propostas son variadas: concursos de diferentes temáticas, club de lectura, encontros con escritores ou escritoras e con persoas ligadas ao mundo da ciencia ou das artes ou proxectos documentais integrados.

-Nivel de aplicabilidade: Alto

C) ALINEACIÓN CON PROA+

Objetivo PROA+ que favorece

- Incrementar os resultados escolares cognitivos e socioemocionais.
- Conseguir e manter un bo clima no centro de educación.
- Conseguir e manter un bo nivel de satisfacción de aprender e ensinar.

Estratexia PROA+ que impulsa

A dinamización de biblioteca é unha actividade panca que desenvolve dúas estratexias:

E1. Accións para asegurar as condicións de educabilidade.

E5. Accións e compromisos de xestión de centro.

Requisitos PROA+ que cumple

Equidade, igualdade equitativa de oportunidades

Educación inclusiva, todos aprenden xuntos e atendese á diversidade de necesidades

Expectativas positivas, todos poden

Prevención e detección das dificultades de aprendizaxe, mecanismos de reforzo, apoio e acompañamento

Educación non cognitiva, habilidades socioemocionais

D) DESEÑO DA ACTIVIDADE PANCA XENÉRICA

Título da actividade e breve descrición

Dinamización da biblioteca

Trátase de que os centros asignen a unha ou máis persoas para que coordinen todas as actividades ao redor da biblioteca do centro, actualicen e difundan os seus fondos e dinamicen a biblioteca converténdoa nun espazo vivo e de referencia no centro para toda a comunidade educativa.

Finalidade da actividade

Observamos que os problemas de rendemento non obedecen a un único factor. Nos primeiros chanzos da escaleira cara ao éxito vimos como as condicións de educabilidade, a satisfacción no proceso de aprendizaxe e o clima determinan os seguintes chanzos de progreso. Por iso, a finalidade é asegurar eses chanzos iniciais a través de espazos educativos diversos, agradables e estimulantes como as bibliotecas escolares. De igual modo, o fácil acceso a libros e á cultura en xeral, mediado por profesorado formado para iso, favorecerá especialmente ao alumnado e familias máis vulnerables. Para iso, as administracións educativas e os centros de educación deben facilitar e incorporar aos seus modelos de organización o necesario para dispoñer dos recursos humanos e horarios suficientes para levar a cabo esa tutoría individual.

OBXECTIVOS

Mínimos

- Uso diario da biblioteca por algún grupo do centro.
- Uso semanal da biblioteca por cada alumno/a de o centro.

Óptimos

- Uso diario da biblioteca en máis do 60 % da xornada escolar.
- Ampliación do horario da biblioteca en horario non lectivo.
- Utilización da biblioteca como espazo de comunicación e aprendizaxe non só para alumnado senón tamén para profesorado, familias e outros membros da comunidade educativa.
- Biblioteca escolar como centro de recursos comunitarios e de cohesión social.
- Aumento significativo dos préstamos de libros libres ou non dirixidos desde a actividade da aula.

Responsable/s

Trátase dunha actividade que leva a cabo desde diferentes niveis de administración educativa e que se desprega verticalmente ata chegar á propia aula. Por iso, habemos de definir responsables en varios destes niveis:

- Administración: Secretario/a responsable da coordinación e xestión de espacios, fondos económicos e materiais.
- Dirección dos centros de educación: Xefatura de estudos que contemple na súa organización a distribución de horarios para o uso coordinado e eficaz da biblioteca.
- Dinamizador/é de biblioteca: profesorado encargado de potenciar e dinamizar as actividades que fan das bibliotecas espazos diarios de referencia para o alumnado.
- Docentes: titores/as e profesorado xeral que van desenvolver as actividades concretas co alumnado. Encomendada.

Todos son corresponsables en diferente grao e ámbito

**Profesorado e
outros
profesionais
que participan**

Estes responsables de cada nivel deberán traballar e coordinar a outros profesionais necesarios para o éxito da nosa actividade:

- Os titores e titoras de cada grupo para establecer rutinas de uso da biblioteca dentro do espazo da titoría.
- O profesorado de linguas e idiomas de forma especial e os departamentos destas materias.
- Todo o profesorado desde a súa materia para contribuír ao uso da biblioteca.
- Coordinadores de convivencia, PTSC, educadores ou outros perfís profesionais que poidan promover unha actividade dentro da biblioteca.

Ademais, débese convidar á ANPA e ás familias para a súa plena participación na xestión e uso da biblioteca.

**Diagnose de
competencias e
necesidades de
formación do
profesorado e
outros
profesionais**

Esta formación terá dous bloques, máis ou menos extensos segundo o nivel ao que se destina:

- Formación en xestión e dinamización de bibliotecas: para o secretario/a e os dinamizadores de bibliotecas.
- Formación no desenvolvemento das competencias básicas a través da utilización dos espazos e recursos das bibliotecas escolares.

Igualmente, establecerase unha formación moito máis elemental para as familias, no marco do acordo pedagógico que se asinou, para que poidan contribuír co seu voluntariado para cubrir o máximo tempo lectivo e non lectivo de apertura da biblioteca escolar.

Características do alumnado implicado

Todo o alumnado é destinatario desta actividade panca, pero os beneficios dela terán un maior impacto no alumnado vulnerable susceptible de fracaso ou que fracasan escolarmente:

- Alumnado vulnerable, en risco pola súa situación socioeconómica, con problemas de absentismo...
- Alumnado con baixo rendemento escolar...
- Alumnado con necesidades educativas non ordinarias.
- Alumnado con capacidades recoñecidas, pero baixo rendemento académico polo seu manifesto desinterese na actividade escolar e que non gozan no seu proceso de aprendizaxe.

Podemos atopar estes perfís de alumnos/as en calquera das etapas educativas, desde infantil ata bacharelato, coas particularidades que a idade proporciona.

Áreas ou ámbitos onde se aplica

A dinamización de bibliotecas é unha actividade panca sumamente versátil e trans- versal á vida dos centros. Así, desenvólvese tanto en tempos lectivos como en non lectivos; atende tanto a demandas e necesidades individuais como a grupos-clase.

Articúlase tanto con rutinas semanais como a través de concursos, xornadas, debates ou actividades puntuais asociadas a determinadas datas e/o centros de interese.

Pode, así mesmo, contribuír ás relacións entre diversos grupos e entre profesorado-alumnado-familias de diferentes niveis, mellorando a convivencia do centro e asegurando a cohesión social.

Metodoloxía. Cómo se desenvolverá a actividade

A metodoloxía debe contemplar accións simultáneas nos distintos ámbitos.

- A dirección valorará os horarios persoais para que contemplen os tempos necesarios para aqueles docentes que van desempeñar o labor dinamizadores de biblioteca.
- As consellerías valorarán os complementos horarios ou económicos que conleva a tarefa de dinamizador de biblioteca.
- As direccións dos centros, xunto coas xefaturas de estudos, incluírán nos horarios os períodos lectivos e complementarios para atender a biblioteca asegurando o seu pleno funcionamento en recreos e no máximo tempo de horas lectivas e non lectivas.
- Os asesores de formación prepararán sesións formativas cos contidos arriba indicados.
- Os titores e titoras dos grupos, xunto coa xefatura de estudos, procurará a utilización semanal frecuente da biblioteca para cada grupo-clase.
- Os departamentos didácticos e/o equipos docentes promoverán, conxuntamente cos dinamizadores de biblioteca, actividades ao longo do curso escolar coa biblioteca como espazo de referencia.
- O profesorado TIC ou quen asuma as súas competencias proporcionará a dimensión e a visibilidade da biblioteca escolar a través das webs oficiais e redes sociais.

Espacios presenciales ou virtuais necesarios

Necesitaremos espazos amplos e luminosos para a biblioteca, cunha adecuada ventilación e decoración, non sobrecargada. A presentación dos libros de novidades, revistas e outros materiais específicos debe ser destacada. Hase de coidar a organización e deseño dos fondos bibliográficos para que a súa presentación convide a buscar, rebuscar e atopar libros de interese para todo o alumnado e comunidade educativa.

A biblioteca escolar pode estender a súa presenza a outros espazos do centro e/o do barrio: espazos de doazón de libros, de apadriñamento de libros, revisteros, espazos dentro das clases para algúns exemplares da biblioteca.

Por outra banda, hai que coidar o espazo web da biblioteca, debendo ser específico e, contemplando, non só o catálogo de libros, senón as actividades que se fixeron e que están convocadas dentro da biblioteca.

Recursos e apoios necesarios da escola/profesorado

Podemos clasificar os recursos necesarios en función das accións que se van a levar a cabo:

- Recursos tecnolóxicos: os dispositivos e plataformas de contacto necesarios para a proxección nos espazos virtuais da biblioteca e as súas actividades
- Recursos materiais: para fondos bibliográficos, revistas, computadores, etc.
- Recursos humanos: docentes preparados para a xestión e dinamización de bibliotecas.

Recursos necesarios do alumnado

Para poder utilizar os fondos da biblioteca sería precisa a identificación do alumna- do a través do carné escolar ou DNI.

Para acceder á biblioteca virtual sería preciso contar cos dispositivos electrónicos e a conexión a Internet necesaria. Tamén coas competencias dixitais mínimas para poder interactuar coas actividades en liña propostas.

Coste estimado dos recursos adicionais e de apoios (extraordinarios)	Concepto	Importe €
	Horario lectivo e complementario, segundo normativa, para todos os docentes que van desempeñar as funcións de dinamizador de bibliotecas.	Compensación en horas
	Orzamento económico para a renovación de fondos para a biblioteca.	Segundo os centros

Accións, tarefas e temporización

Tarefa	1P	2P	3P
Formación para os docentes que desempeñarán a dinamización de biblioteca.	X		
Horarios persoais que contemplan os tempos necesarios para a atención da biblioteca.	X		
Difusión das actividades da biblioteca.	X	X	
Reunións de coordinación coas ANPAS, familias e voluntariado que vaian a colaborar nas actividades da biblioteca ao longo do ano.	X		
Revisión das accións levadas a cabo.	X	X	X
Información periódica nos órganos colexiados do centro do uso da biblioteca, do rexistro de préstamos e de outras actividades e tendencias relevantes.	X	X	X
Coordinacións semanais dos dinamizadores de biblioteca.	X	X	X
Avaliación da actividade.			X

Moitas grazas